Archetype

Η απαξίωση της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής

Τάσης Παπαϊωάννου - 23/01/2023

Μέσα από την επικοινωνιακή φιέστα (ακόμη μία) του υπουργείου Πολιτισμού σχετικά με τη μελέτη της υπόγειας επέκτασης του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, αναδύεται ξανά στην επιφάνεια η θλιβερή κατάσταση πλήρους απαξίωσης της αρχιτεκτονικής τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας. Με την επιλογή του ξένου αρχιτεκτονικού γραφείου (και των Ελλήνων συνεργατών τους) κλείνει ακόμη μία μαύρη σελίδα πρωτόγνωρης υποβάθμισης της ελληνικής αρχιτεκτονικής, που δεν τιμά καθόλου την κοινότητα των Ελλήνων αρχιτεκτόνων στο σύνολό τους.

Ήδη από την πρώτη ανακοίνωση της υπουργού Πολιτισμού σχετικά με τη διαδικασία του κλειστού διαγωνισμού που επιλέχθηκε για την εκπόνηση της μελέτης, είχαν αρχίσει οι έντονες αντιδράσεις εκ μέρους μεμονωμένων συναδέλφων, αλλά και του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων. Η κατακραυγή, φυσικά, προήλθε από την πρωτοφανή -για τα ελληνικά χρονικά- διαδικασία, με την οποία αποκλείονταν ουσιαστικά οι Έλληνες αρχιτέκτονες από τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στον διαγωνισμό για τη μελέτη ενός τόσο σημαντικού και εμβληματικού κτηρίου, όπως το Νέο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας.

«Η εκπόνηση της μελέτης του αρχιτεκτονικού προσχεδίου αποτέλεσε το αντικείμενο δωρεάς προς το υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού», μας πληροφορεί η ανακοίνωση που δόθηκε στη δημοσιότητα. Στους όρους της δωρεάς υπήρχε η υποχρέωση (;) απεύθυνσης σε γνωστά αρχιτεκτονικά γραφεία του εξωτερικού (με ποια, άραγε, διαδικασία, με ποια κριτήρια, από ποιους επιλέχθηκαν;), σαν να επρόκειτο για κάποιο ιδιωτικό έργο, όπου ο ιδιοκτήτης του αποφασίζει με ποιους θέλει να συνεργαστεί. Στη συνέχεια, τα γραφεία που προτάθηκαν και δέχθηκαν να συμμετάσχουν στον κλειστό διαγωνισμό, επέλεξαν με τη σειρά τους και τα ελληνικά αρχιτεκτονικά γραφεία με τα οποία θα συνεργάζονταν. Θα λέγαμε, χρησιμοποιώντας τη γνωστή λαϊκή έκφραση, ότι επρόκειτο τουλάχιστον για «ξεκάρφωμα», προκειμένου να κρατηθούν στοιχειωδώς τα προσχήματα. Είναι, μάλιστα, σημειολογικά χαρακτηριστική η αναφορά των ευχαριστιών της κ. Μενδώνη στους συμμετέχοντες αρχιτέκτονες, πρώτα στους Έλληνες και μετά στους ξένους, επιχειρώντας έτσι να δημιουργήσει μια ψευδή εικόνα, αντιστρέφοντας και παραποιώντας την πραγματικότητα!

Αναρωτιέμαι πώς δέχτηκαν οι Έλληνες συνάδελφοι να συμμετάσχουν, νομιμοποιώντας από την πλευρά τους την απαράδεκτη και μειωτική αυτή διαδικασία. Δεν θα έπρεπε στις κρίσιμες (και όχι μόνο) στιγμές, να προέχει το συλλογικό από το ατομικό συμφέρον μας; Η μεθόδευση αυτή, βέβαια, αναδεικνύει καθαρά την αυταρχικότητα, αλλά και τις γνωστές ιδεοληπτικές αγκυλώσεις της κυβέρνησης, όπου το χρήμα είναι αυτό που έχει τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο. Ο χορηγός αποφασίζει, αφού αυτός πληρώνει, με το κράτος να υποτάσσεται δουλικά στις επιθυμίες του. Εθνικοί «δωρητές», λοιπόν, για το μπετόν στην Ακρόπολη, τη νέα μελέτη στο Μουσείο Εναλίων Αρχαιοτήτων στον Πειραιά, και τώρα για το Αρχαιολογικό Μουσείο.

Όμως ο πολιτισμός δεν είναι εμπόρευμα! Τα δημόσια κτήρια, πόσο μάλλον το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, ανήκουν στη συλλογική ιδιοκτησία των πολιτών, στον «δήμο», κοντολογίς, σε όλους μας. Δεν επιτρέπεται, συνεπώς, όταν πρόκειται για τη δημόσια περιουσία (όση βέβαια έχει μείνει ανέγγιχτη και δεν έχει ξεπουληθεί) να ακολουθούνται αντιθεσμικές διαδικασίες, ξεφτιλίζοντας στην κυριολεξία τον ανοιχτό σε όλους θεσμό των πανελλήνιων και των διεθνών διαγωνισμών! Πού είναι στ’ αλήθεια το ΤΕΕ, ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων, οι Σχολές Αρχιτεκτονικής; Συμφωνούν μ’ αυτές τις μεθοδεύσεις που αποτελούν ντροπή για την ελληνική αρχιτεκτονική;

Φέρνω στον νου μου τις φοιτήτριες και τους φοιτητές μου όλα αυτά τα χρόνια. Τις ατελείωτες ώρες κοπιαστικής δουλειάς, τα ξενύχτια τους προκειμένου να παραδώσουν τις εργασίες τους, τις πολυετείς σπουδές τους, τα μεταπτυχιακά και τις διδακτορικές τους διατριβές. Τα όνειρά τους και την αγάπη τους για την αρχιτεκτονική. Και τι τους λέμε; Ότι στην καλύτερη περίπτωση θα γίνουν συνεργάτες σε κάποιους star architects που σχεδιάζουν τα δημόσια κτήρια στη χώρα μας. Όλοι οι υπόλοιποι να ’ναι ευχαριστημένοι με τις τακτοποιήσεις αυθαιρέτων ή, άντε, και με την ανακαίνιση κάποιου διαμερίσματος.

Φαίνεται πως στον τόπο μας δεν θα απαλλαγούμε ποτέ από τη δουλική λατρεία του ξενόφερτου, αλλά και από την άποψη πως οι Έλληνες δημιουργοί είναι υποδεέστεροι και υστερούν μπροστά στην υποτιθέμενη ανωτερότητα των ξένων συναδέλφων τους. Ακριβώς αυτήν την άποψη ενστερνίζεται και επικροτεί το «υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού» της χώρας μας.

*Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Η Αυγή της Κυριακής» στις 16.01.23